

Het archief van Ecuador-centrum Esmeraldas

'Over die gekke Belg met zijn passie voor Ecuador'

In 1984 organiseert UNICEF een reis naar Peru voor een groepje van vijf Vlaamse vrijwilligers. Ze zullen er ter plaatse kennismaken met de concrete werking van de organisatie. De reis heeft succes. Het enthousiasme onder de deelnemers is groot en het initiatief wordt het daaropvolgende jaar herhaald. Ook in 1986 reist een groepje af naar Latijns-Amerika. Land van bestemming is deze keer Ecuador. Tijdens deze reis bezoeken de vrijwilligers onder meer een project van de Organisatie van Campesinos in Muisne in de provincie Esmeraldas (Ocame). Daar besluiten ze om in België een steungroep op te richten ter ondersteuning van het project. En zo geschiedt. De Vlaams-Ecuadoriaanse Vriendenkring Esmeraldas wordt in het leven geroepen, met zetel te Evergem-Sleidinge. De eerste jaren steunt de vriendenkring op vrijwilligerswerk. Luc Spanhove, die werkt voor het Belgische comité van UNICEF en die de Latijns-Amerikareizen organiseert, is drijvende kracht achter de groep.

Al snel evolueert de vriendenkring: van steungroep voor één project naar een gespecialiseerd centrum. Educatieve en informatieve activiteiten treden meer en meer op het voorplan. Ze moeten het draagvlak voor Ecuador in België verbreden en de uit-

wisseling tussen de bevolking en organisaties van beide landen bevorderen. De groep bouwt een documentatiecentrum uit, geeft een eigen (maandelijks) tijdschrift en andere publicaties uit en organiseert klasanimaties en culturele activiteiten zoals tentoonstellingen en optredens. Hierbij is ook de groeiende gemeenschap van in België verblijvende Ecuadoranen actief betrokken.

Begin 1990 wordt de informele vriendenkring omgevormd tot vzw. Enkele jaren later, in 1994, dient die een eerste subsidiedossier in bij het toenmalige Algemeen Bestuur voor Ontwikkelingssamenwerking (ABOS). Later volgt bijkomende subsidiëring door de provincie Oost-Vlaanderen en de stad Gent. Luc Spanhove werkt omstreeks 1994 zelf op de educatieve dienst van het ABOS, wat het doorworstelen van de administratieve mallemlen ongetwijfeld een stuk eenvoudiger maakt.

Voor hem persoonlijk is de situatie intussen onhoudbaar geworden. Materiaal van Esmeraldas palmt drie kamers van zijn huis in en in zijn vrije tijd is hij constant in de weer voor de organisatie. Begin 1996 verhuist Esmeraldas naar Gent, wat leidt tot een explosieve groei van de werking. Er wordt een nieuw, vanaf nu dagelijks geopend secretariaat annex docu-

Affiche uitgegeven door (onder meer) Esmeraldas vzw voor een Feest van de Zon in Antwerpen op 17 juni 2000. (Amsab-ISG, Gent)

mentatiecentrum ingericht en Luc Spanhove wordt vast bezoldigd personeelslid. Door de betere bereikbaarheid telt het centrum al snel zo'n 1500 bezoekers per jaar. Ook de naam Vlaams-Ecuadoriaanse Vriendenkring wordt losgelaten en vervangen door het meer courant gebruikte Ecuador-centrum Esmeraldas.

Een van de hoogtepunten in de werking is het Joos de Rycke-jaar in 1998 naar aanleiding van de vijfhonderdste verjaardag van diens geboorte. De Rycke was een Vlaming die in de 16e eeuw naar Ecuador trok, daar baanbrekend werk verrichtte en een historische rol speelde in de geschiedenis van het land. In Buggenhout, de geboorteplaats van De Ryckes grootvader, is de campagne een enorm succes met maar liefst 13.000 aanwezigen.

Midden 1999 wordt dan ook een bijkomend (halftijds) personeelslid aangeworven, wat allerminst een overbodige luxe is. En met de overname van een Ecuador-documentatiecentrum uit Amsterdam het daaropvolgende jaar, is Esmeraldas plotsklaps inhoudelijk het grootste Ecuador-centrum van de hele wereld.

De steile groei van de organisatie zet zich na de eeuwwisseling onverminderd door. Ondanks de beperkte financiële middelen en personeelsbezetting slaagt Esmeraldas erin jaarlijks zo'n 200 tot 350 activiteiten te faciliteren. Dit is enkel mogelijk door samenwerkingsverbanden met en ondersteuning van andere organisaties, losse medewerkers – zowel Belgen als Ecuadoranen – en stagiaires. En niet te vergeten door een netwerk van meer dan 200 informanten en contactpunten over heel Ecuador.

In 2001 wordt ook gestart met een migrantenwerking. Eind jaren 1990 emigreren ongeveer 2 miljoen van de 12,5 miljoen Ecuadoranen ten gevolge van de zwaarste crisis uit de geschiedenis van het land. Esmeraldas schakelt Ecuadoranen die legaal in België verblijven in de werking in, en helpt en ondersteunt mensen zonder papieren zoveel mogelijk. Daarnaast voegt het centrum een luik 'eerlijke solidaire handel' toe aan de werking door de aankoop van artisanale producten bij sociale organisaties en coöperaties in Ecuador. Het stimuleert ook de stedenbanden tussen Bierbeek en Oña, Brugge en Cuenca (2001) en Evergem en Guaranda (2002) en ondersteunt ze actief.

In 2008 fusioneert het educatieve luik, dat gericht is op het onderwijs, met Djapo, een educatieve organisatie die werkt rond duurzame ontwikkeling, en met Noë, het Netwerk Ontwikkelingseducatie. De overheid drong er in verband met de subsidiëring al

langer op aan dat Esmeraldas zou aansluiten bij een consortium of dat het centrum een cluster zou vormen met andere groepen. Drie eerdere pogingen, onder meer met KWIA (Koördinatie Werkgroepen Inheemse Aangelegenheden), liepen op niets uit. Deze keer lukt het dus wel.

De gevolgen zijn rampzalig. Met het verdwijnen van het educatieve luik vallen werkingsmiddelen en subsidies weg. Esmeraldas zingt het nog enkele jaren uit, maar de omstandigheden maken de werking onhoudbaar.

Eind 2012 verschijnt het laatste nummer van het tijdschrift dat Luc Spanhove twintig jaar en 256 nummers lang volschreef. In januari 2013 houdt het centrum een totale uitverkoop onder het motto 'Alles MOET weg!'. Het schenkt de opbrengst aan het project Taporí, een gezondheidscentrum in een armoedige voorstad van Quito. Zo eindigt het avontuur van Esmeraldas in schoonheid op net dezelfde manier als het begon: met de concrete ondersteuning van één project in Ecuador. Naar aanleiding van de uitverkoop wordt nog een extra nummer van het tijdschrift gepubliceerd. In deze verkoopcatalogus verschijnt nog één laatste artikel, overgenomen uit het bekende Ecuadoraanse maandblad *Dinners*, over die gekke Belg met zijn passie voor Ecuador ...

Het archief

Het compacte archiefje van acht dozen dat de neerslag bevat van Luc Spanhoves jarenlange inzet voor Esmeraldas bestaat uit twee delen. Zijn briefwisseling, met een volume van vijf archiefdozen, kent een grote continuïteit en loopt over een periode van 25 jaar: van 1985 tot 2009. Zijn brieven vangen dus aan voor de oprichting van Esmeraldas, toen hij nog de inleefreizen voor medewerkers van

UNICEF organiseerde. Het overige materiaal bestaat hoofdzakelijk uit documenten in verband met de financiering: voornamelijk vijfjarenprogramma's, jaar- en activiteitenverslagen en actieplannen, die zeer veel informatie bevatten. Daardoor is het mogelijk om de ontwikkeling van Esmeraldas behoorlijk gedetailleerd te volgen. Jammer genoeg geven deze documenten slechts een beeld van de werking in de periode dat er subsidies werden aangevraagd, van midden jaren 1990 tot midden jaren 2000.

Van de laatste jaren van de werking is er in het archief niets terug te vinden. Ook van de eigenlijke activiteiten die Esmeraldas organiseerde, werd er spijtig genoeg vrijwel niets in bewaring gegeven, wat het moeilijk maakt om hierover een concreet beeld op te roepen. Wel kreeg Amsab-ISG ook een bijna volledige serie van het tijdschrift en een vijftigtal themabrochures.

Het archiefje van deze kleine en gespecialiseerde ngo, die toch opmerkelijke resultaten wist neer te zetten, heeft mooi zijn plaats gevonden in de collectie van Amsab-ISG. We ontsloten eerder al tientallen archieven van organisaties uit de Noord-Zuidbeweging, solidariteitscomités, migrantenwerking enzovoort en maakten ze toegankelijk voor geïnteresseerden. Met een aantal daarvan werkte Esmeraldas ook effectief samen, onder meer met KWIA, SAGO-Latijns-Amerikacentrum en Coprogram. Esmeraldas was vooral actief in het onderwijs, terwijl de andere organisaties hun werking eerder op de 'derdewereldbeweging' richtten. In die zin is dit archief niet alleen een mooie aanvulling, maar betekent het ook een verdere diversifiëring van de collecties die Amsab-ISG bewaart.